

CELÂLEDDİN ERGÜN ÇELEBİ VE GENC-NÂME ÜZERİNE*

Mustafa GÜNEŞ**

Öz

Celâleddîn Ergün Çelebi (vefatı:775/1373), Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve Germiyanoğulları Beylerinin soyundan gelen önemli bir şahsiyettir. Bu yazıda, Kütahya Mevlevihanesi (Kütahya Ergüniyye Dergâhı)'nin kurucusu Celâleddîn Ergün Çelebi, Kütahya'daki Mevlevilik faaliyetleri ve mesnevi nazım şekli ile kaleme alınan kırk beyitlik Genc-nâme adlı şiirin ilk ve son beyitlerinde ele alınan bazı konular üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Celâleddîn Ergün Çelebi, Kütahya Mevlevihanesi, Genc-nâme.

ON CELÂLEDDİN ERGÜN ÇELEBİ AND GENC-NÂME

Abstract

Celâleddîn Ergün Çelebi (decease: 775 / 1373) was a significant personality descendant from Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî and Germiyanoğulları governors. In this paper it is focused on, the founder of Kütahya Mevlevi House (Kütahya Ergüniyye Dergâhı) Ergün Çelebi, Mevlevi Order activities in Kütahya and some issues addressed in first and last couple of Genc-nâme which consist of forty couplets and written in mesnevi verses.

Keywords: Celâleddîn Ergün Çelebi, Kütahya Mevlevihanesi, Genc-nâme.

Kütahya Mevlevihanesi'nin kurucusu Celâleddîn Ergün Çelebi (vefatı: 775/1373)'nin soyu, bir koldan Hz. Mevlânâ'ya başka bir koldan da Germiyanoğulları Beyliği'ne kadar uzanır. Hz. Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'in torunu olarak kaynaklarda adı geçen Celâleddîn Ergün Çelebi, hayatı boyunca çevresindeki insanları ve dervişlerini aydınlatma görevi üstlenmiştir.

İlk erken dönem Mevlevi bilgilerinden ve Kütahya Mevlevihanesi (Ergüniyye Dergâhı)'nin kurucusu olan Celâleddîn Ergün Çelebi'nin hayatı ve eserleri hakkında, Mevlevi

* Bu makale, 23-25 Ekim 2014 tarihinde Dumlupınar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından düzenlenen *Ergün Çelebi ve Kütahya Mevleviliği Sempozyumu*'nda *Ergün Çelebi ve Genc-nâme Adlı Eseri Üzerine* başlığı altında bildiri olarak sunulmuştur. *Ergün Çelebi ve Kütahya Mevleviliği Sempozyumu Bildiri Kitabı* (Editörler: Bilal Kemikli-Asiye Tıǧlı, Dumlupınar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi-Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Kütahya 2015)'nda yer almayan söz konusu bildiri, *Kaynaklar* kısmında verdiğimiz bazı eser, makale ve sempozyum bildirileri ışığında, bazı ekleme ve çıkarmalar yapılarak düzenlenmiş ve makale olarak yeniden yayıma hazırlanmıştır.

** Doç. Dr. Dumlupınar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü KÜTAHYA mgunes74@gmail.com

tezkireci Mehmed Esrar Dede'nin¹ Mevlevi şairleri bir araya toplayan *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*² adlı ünlü eserinde *Celâl Ergûn* başlığı altında ayrıntılı bilgi verilir.

Celâleddîn Ergûn Çelebi'nin hayatı, eserleri, dergâhı ve müritleri ile ilgili olarak söz konusu tezkire(*Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*)'de verilen bilgiler şu şekilde özetlenebilir:

*Celâleddîn Ergûn Çelebi, Kütahya'da bulunan İmâdüddîn Hezâr Dinârî Dergâhı'nda irşat seccadesine oturarak Hz. Süleyman gibi ihsan nurları ile âlemi aydınlatmıştır. Celâleddîn Ergûn Çelebi, hasta kalpleri, engin bir şefkatle tamir etmeye çalışmıştır. Hatta düşkünler ve kimsesizler için bir sığınma mekânı olan dergâhının kapısının önüne; pek çok adak ve hediye getirilmiştir. Yoluna baş koyan dervişleri, kırık kalpleri imar için çalışan talebe ve sevenleri, vakitlerini onunla beraber zikir, irşat, ibadet ve etütle geçirmişlerdir. Çihil Kelime-i Tayyibe adıyla yazılan Risâle-i Şerîf ve İşâretü'l-Beşâre adlı eserleri bulunmaktadır. Genc-nâme adlı parlak mesnevisi, marifet incileri ile dolu bir deniz, vahdet tecellisi ile akan bir nehir ve her kelimesi çok değerli bir inci hazinesidir*³ (Genç, 2000: 96-105).

Türk kültür tarihi ve özellikle Mevlevilik kültürü açısından çok önemli bir şahsiyet olan Kütahya Mevlevihanesi kurucusu Celâleddîn Ergûn Çelebi'nin hayatı, dergâhı, müritleri, eserleri ve *Genc-nâme* adlı önemli şiiri hakkında diğer bazı kaynakların (çalışmamızın *Kaynaklar* kısmındaki eser, makale ve bilgi şöleni bildirileri) verdiği bilgiler şöyle özetlenebilir:

Çevresinde mütevazı kimliği ile tanınan Celâleddîn Ergûn Çelebi'nin ünü, Orta Asya'ya kadar yayılmıştır. Uzak diyarlardan Kütahya'ya gelen İshak Fakih, Şeyh Ahî Erbasan, Ahî Evren ve Ahî İzzeddin gibi ünlü Türk bilgeleri, ondan feyiz ve ilham almışlardır.

Söz konusu âlim ve bilge kişilerin bir kısmı, vefatlarının ardından onun kabrine yakın bir yere defnedilmeyi de vasiyet etmişlerdir.

Sultan Veled (ö. 1312) ve Ulu Ârif Çelebi (ö. 1320) gibi Mevlevi büyükleri, Mevleviliği Anadolu'ya yaymak veya tanıtmak amacıyla, Germiyanogulları Beyliği döneminde yöreye gelmişlerdir.

Mevlevi bilgilerinin gönlünde yatan ve onların hayalindeki Kütahya Mevlevihanesi, XIV. yüzyılın ortalarında, Celâleddîn Ergûn Çelebi tarafından Kütahya Hezar Dinârî Mescidi'nde kurulabilmiştir.⁴

Sultan Veled ve Ulu Arif Çelebi dönemlerinden itibaren yavaş yavaş bir Mevlevi şehri hâline gelen Kütahya⁵, daha sonraki dönemlerde Mevleviliğin önemli bir merkezi olmuş ve Sultan Veled, Kütahya'yı öven bir gazel yazmıştır (Arı, 1998: 212).

¹ Galata Mevlevihanesi'nde çile çıkardıktan sonra Galib Dede'ye arkadaş olan Mehmed Esrar Dede'nin (ö. h. 1211 / m. 1796), söz konusu *Tezkire*'sinin yanında Divan'ı ve bir de İtalyanca-Türkçe Sözlüğü vardır (Levend, 1984: 348).

² İlhan Genç tarafından on bir yazma nüshası belirlenen *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*'nin altı nüshası esas alınarak karşılaştırmalı bir metin çalışması yapılmıştır (Genç, 2000: CXCI).

³ Bu paragraf, İlhan Genç tarafından çeviri yazısı yapılan *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye* adlı tezkirede *Celâl Ergûn* başlığı altında verilen bilgilerin (bazı kısımlarının), tarafımızdan günümüz Türkiye Türkçesine aktarılmış hâlidir.

⁴ Kütahya Ergüniyye Mevlevihanesi'nin ilk hâlini veya aslını teşkil eden eski Hezar Dinârî Mescidi, bugünkü Dönerler Camii'nin içinde türbe olarak kullanılmaktadır. Burada, Ergun Çelebi ve Sâkıb Dede ile bunların soyundan gelen bazı kimselere ait sandukalar vardır. Bu türbenin yanında yer alan bahçede ise Sâkıb Dede'nin, yerine şeyh olan oğlu Ahmed Hâlis Dede ile bu soydan gelen bazı kimselerin mezar taşları bulunmaktadır (Arı, 1998: 213).

Kütahya Ergüniyye Mevlevihanesi⁶, Konya'daki *Âsitane-i Aliyye*'den sonra gelen on önemli âsitanedendir biridir (Arı, 1998: 213; Gölpınarlı, 1983, s. 334-335).

Geçmişten günümüze kadar Kütahya Mevlevihanesi söz konusu olduğunda ilk akla gelen isim Celâleddîn Ergün Çelebi olmakla birlikte, Kütahya Mevlevihanesi'nin son dönemlere kadar yaşatılıp geniş bir coğrafyaya hizmet vermesinde, başta Seyyid Ebûbekir Dede⁷ ve Sâkıb Dede⁸ olmak üzere, diğer bir kısım Mevlevi bilgelerinin de büyük katkı ve hizmetleri olmuştur.

Makam ve şöhretten uzak sade bir hayat yaşamayı kendisine ilke olarak seçen bir kişiliğe sahip olan Celâleddîn Ergün Çelebi'nin vefatına (h. 775) dostlarından biri tarafından şu mısralarla tarih düşürülmüştür:

*Hazreti Sultân Ergün-ı Velî
Bezm-i vasl-ı asla itdi hoş-hırâm*

⁵ Kütahya şehri, Germiyanogulları ailesinden, Süleyman Şâh ve Mutahhere Hatun'un (Hz. Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'in kızı) kızı Devlet Hatun'un Osmanlı Sultanı Yıldırım Bâyezid ile evliliği sırasında, Germiyanogulları Beyliği tarafından Osmanlı'ya çeyiz olarak verilir. Germiyanogulları Beyliği tarafından Kütahya ve civarının Osmanlı Devleti'ne çeyiz olarak verilmesi hadisesinin Osmanlı devlet ve toplum hayatındaki etkisi, uzun süre devam eder. Söz konusu akrabalık sebebiyle başarılı bir Osmanlı Sultanı olan Çelebi Mehmed'e, Hz. Mevlânâ'nın soyundan gelenler için kullanılan Çelebi unvanının verildiği ve Fatih Sultan Mehmed'den sonra da tahta çıkan sultanların kılıç kuşanma törenlerinde Mevlevi büyüklerinin hazır bulunarak kılıç kuşanma törenlerine bizzat nezaret ettikleri bilinir.

⁶ Kütahya, Mevleviliğin kurulması, gelişmesi ve kökleşmesinde çok önemli bir kilometre taşı olarak görev yapan ve önde gelen yerleşim merkezleri arasında yer alır. XIV. yüzyıl ortalarında kurulduktan sonra 1812, 1841 1959 ve 2004 yıllarında tamir görerek bugünkü şeklini alan Kütahya Ergüniyye Mevlevihanesi, 1925-1959 yılları arasında ilgisiz kalmıştır. Kütahya Ergüniyye Mevlevihanesi, bu ilgisiz dönemde kendi kaderine terk edilerek otuz dört yıl, kendisine uzanacak bir el beklemiştir. Kendine özgü ilginç mimarisi ile önemli bir kültür merkezi ve okul olan Kütahya Mevlevihanesi'nin güney kısmında, eski dönemlerde mutfak ve derviş hücrelerinin bulunduğu rivayet edilir.

⁷ 1746 yılında Kütahya'dan İstanbul'a gelen ve Yenikapı Mevlevihanesi'nde yaklaşık otuz yıl şeyhlik yapan Seyyid Ebûbekir Dede'nin 1775'te vefat ettiği bilinir (Erdoğan, 2015: 95-97).

⁸ İzmir'de doğan ve asıl adı Mustafa olan Sâkıb Dede, 1492'deki Haçlı istilasından önce Endülüs'ten İzmir'e göç eden Muhyiddîn-i Arabî'nin müritlerinden bir şeyhin soyundan gelmektedir. Sâkıb Dede, Dîvânı'nın pek çok yerinde Celâleddin Ergun Çelebi'nin adını zikretmiş ve onun adına bir de medhiyye yazmıştır. II. Bostan Çelebi tarafından 1690 yılında Kütahya Mevlevihanesi şeyhliğine tayin edilen Sâkıb Dede, Dîvân'ındaki 72. Gazelin 14. beytinde, söz konusu Mevlevihaneye şeyh oluşunu şu şekilde dile getirmiştir:

*Âkıbet olduk müşâru bi'l-benân-ı şeyh ü şâb
Ney gibi pür-şûr-ı sûz oldı ser-i meydânumuz*

Sağlam bir medrese tahsili gördükten sonra Mevleviliğe giren Sâkıb Dede, Türk edebiyatı tarihine hacimli bir divan miras bırakmıştır. Ahmet Arı tarafından doktora tezi (Ahmet Arı, *Sâkıb Mustafa Dede, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, Konya, 1994) olarak hazırlanan Sâkıb Mustafa Dede Dîvânı'nın beş yazma nüshası tespit edilmiştir. Sâkıb Dede'nin diğer bir önemli eseri de Mevlânâ soyundan gelen çelebilerin, Mevlevi şeyhlerinin ve bu tarikat içerisinde isim yapmış kimselerin biyografilerine dair yazmış olduğu *Sefîne-i Neffise-i Mevleviyyân*'dir. Sâkıb Dede bu eseriyle, Mevlânâ devrinden başlayarak Mevlânâ ve o'na bağlananların biyografilerini verme geleneğini sürdürerek bilhassa Mevleviler arasında büyük ün kazanmıştır. Üç cilt hâlinde tertip edilen eserin ilk cildinde, *Menâkıbü'l- Ârifîn*'i takiben kendi devrine kadar olan çelebilerin; ikinci ciltte, çeşitli tekkelerde şeyhlik yapanların; üçüncü ciltte ise Mevleviler arasında ün kazanmış dervişlerin biyografileri yer almaktadır (Arı, 1998: 213-219).

*Ya'ni zâhirde bütünü gösterüp
Kıldı bātında zuhûra ihtimâm*

*Pes lisânü'l-gayb târihin didi
Rabbihi'l-Mevlâ dâ'î dâru's-selâm*

(Genç, 2000: 96-104).

Celâleddîn Ergûn Çelebi'nin kırk beyitten oluşan ve bazı kaynaklarda hadis olarak geçen *Ben, gizli bir hazine idim; bilinmek istedim ve bunun için âlemleri yarattım* mealindeki ilahî sözden ilham alınarak yazılan *Genc-nâme* adlı şiirinin önemli bazı özelliklerinin yanında ilk ve son beyitlerini genel bir değerlendirmeye tabi tutalım:

Genc-nâme,⁹ aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan bir manzumedir.

Celâleddîn Ergûn Çelebi, tasavvufî açıdan çok değerli, eşine rastlanılması pek mümkün olmayan ve önemli bir sermaye değeri taşıyan bu şiirini *gizli bir hazine* olarak tanıtır.

Şair, *gizli bir hazine* olarak algılanan yüce Yaratıcı'nın, kendisini tanıtmak (bilinmek ve görünmek) için kâinat kitabını yazması hadisesine işaret etmeye çalışır.

Devrine göre son derece ağır bir dille yazılmış olan bu şiirde, Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerle yoğun bir anlatımın tercih edildiği görülür.

Celâleddîn Ergûn Çelebi, Allah'ı arayan ve O'nu bulmaya çalışan kimselere şu telkinlerde bulunur:

Ey İnsanoğlu! Yüce Allah'ı kendinden çok uzaklarda aramaman gerekir. Allah, sana şah damarından çok daha yakındır. Kâinata ibret gözü ile bak. Kâinatın küçük bir numunesi olan kendine dikkatlice ve hoşça bakmak lazımdır. Aradığın şey, uzaklarda değil; kendi içindedir. Allah, daima seninle beraberdir.

Genc-nâme, Türkçe kelimeler açısından oldukça fakir bir metindir. Söz konusu manzumede geçen Türkçe kelimeler şunlardır:

Nedür, eylemiş, iden, anun, viren, egerçi, görünmez, eyler, idüp, olur, yoğ, ider, olmayup, degüldir, virilmez, gerekdür, gerekse, olmak, bulmak, olunca, ider, yol, idmiş, gerek, olsa, bulunmaz, binde bir, yohsa, tutmuş, itmişdür, olmuş, niçün, olmaz, görünce, gösterse, olmaya, yandum, olup, görenler, didi, göze, göstermeyüp, oldılar, eyler, tenden, oldı, oldu, budur, olup, iden, itmez, yetmez mi, eyle.

Nedür ol *genc-i pinhân* kim hemîşe kubbesi devvâr
Zemînin eylemiş yek-nokta üzre dest-i hikmet kâr

(*Genc-nâme*, 1. Beyit).

⁹ Genc (f. i.) Hazine, define (kenz-i mahfî: gizli hazine, Zât-ı Kibriyâ). Genc kelimesi tasavvufta kulluk makamına işaret eder. Allah'ın, gizli hazinelerini halka göstermek için varlık âlemini yaratması hususuna şöyle işaret edilir:

Gizli *gencin* halka izhâr eyledi
Nice dürlü nesneyi var eyledi
(Uludağ, 2004: 146).

Kubbesi daima dönen o gizli hazine nedir? Her işi hikmetle yapan kudret eli, yeryüzünü küçük bir çekirdekten yaratmıştır.

Beyitte geçen *genc-i pinhân* ya da *kenz-i mahfî* (gizli hazine) tamlaması ile şu mevzu hadise telmihte bulunulduğu söylenebilir: *Ben, bilinmeyen bir hazine idim, bilinmeyi diledim, birtakım kimseleri (varlık âlemini) yarattım, onlara kendimi bildirdim ve onlar da beni bildiler.*

Vücûd-ı mutlak, Kemal-i mutlak ve Cemâl-i mutlak sadece Allah'tır. O'nun şanı ve muktezası, kendini göstermektir. Allah, aşk-ı zâtî sebebiyle (kendini görmek ve göstermek istemesi) varlığı yaratmıştır.

İslam tasavvufunda, kâinata, asla Allah'tan ayrı (bağımsız bir gözle) bakılmaz. Varlık âlemi, daima Yaratıcı'nın ilim ve kudret gibi isim ve sıfatlarının tecellisi şeklinde yorumlanır. Bu âlem (âlem-i şahadet), Allah'ın varlık ve birliğine işaret eder.

Klasik Türk edebiyatında, güzel söz ve şiirin de bir hazine değeri taşıdığı konusuna önemle ve sıklıkla vurgu yapılır. Konuya örnek teşkil etmesi bakımından Nef'î' ve Yozgatlı Hüznî'nin birer beytini görelim:

Girdi *miiftâh-ı der-i genc-i ma'ânî* elüme
Âleme bezl-i güher eylesem itlâf degül

Nef'î, (İpekten, 2012: 217).

Şiir hazinesinin kapısının anahtarı elime geçti; artık âleme bol bol cevher saçsam yine de israf etmiş sayılmam.

Beyitteki *ma'ânî* kelimesinin, manalar ve ma'ânî ilmi (*sözlük, sarf, nahv, bedi, beyan gibi ilimler*) anlamlarında tevriyeli olarak kullanıldığı anlaşılır.

Beyitten anlayabildiğimiz kadarı ile Nef'î için en büyük hazine, kendisinin şairliği ve şair tabiatıdır (İpekten, 2012: 217).

Kimseye etmem tekâpû Hak-Ta'âlâ kâfidir
Kûşe-i vahdette mahfûz genc-i pinhânım benim

Yozgatlı Hüznî, (Güneş, 2009: VIII).

Kimseye dalkavukluk etmem; Yüce Allah bana yeter. Gizli bir hazine özelliği taşıyan şiirlerim vahdet köşesinde saklıdır.

Yukarıdaki mısrada da Yozgatlı Hüznî'nin kendi şiirlerini (Divan'ını) gizli bir hazineye benzettiği görülür.

Klasik Türk şiirinde, genc ve Hızır¹⁰ kelimelerinin birlikte kullanıldıkları da görülür (Onay, 2009: 2001).

İlâhî ehl-i fakri mün'im-i kenz-i hafîn eyle
Küdûrât-ı bekâyâdan safî ibn-i safîn eyle

(Genc-nâme, 40. Beyit).

İlahî! fakr sahiplerini, gizli hazinenin bekçisi yap; sıkıntı, keder ve üzüntüyü sonsuza kadar onların yanına (bile) yaklaştırma.

Tasavvufun temel özelliklerinden biri olarak bilinen *fakr*, fakirlik ve maddî anlamda yoksulluk anlamına gelen bir kelime olmayıp *Allah'tan başkasına muhtaç olmamak, dünyaya ait fâni heveslerden uzaklaşmak, müstağni olmak, sadece ve sadece Allah'ı istemek, O'na bağlanmak, O'dan başka diğer fâni varlıklara (masivaya) ve sebeplere minnet etmemek* anlamına gelir. Fakr, tasavvufi bir makam olmanın yanında belli bir yol ve metot olarak da bilinir (Üstüner, 2007: 145).

Fakr konusunun, tasavvuf erbabı tarafından, fakr-ı şeklî ve fakr-ı manevî olmak üzere iki kısma ayrıldığı bilinir. Fakr-ı şeklî; herhangi bir maddî varlığa sahip olmamak demektir. Fakr-ı manevî ise salikin hiçbir şeye sahip olmadığını idrak ederek, kendi varlığı ile birlikte bütün varlık âleminin mutlak ve gerçek sahibinin Allah olduğunun idrak ve şuuruna varmasıdır (Üstüner, 2007: 145).

Tasavvufi eserlerde, çoğu zaman fakr konusunda Hz. Peygamberin *El-fakru fahrî ve bihî eftahirü (Yoksulluk benim övüncümdür, ben onunla övünürüm)* şeklindeki hadisine telmihte bulunduğu görülür. Aynı şekilde, bu eserde de söz konusu hususa vurgu yapıldığı görülür.

İnsanoğlu, bu dünyada mutlak anlamda hiçbir şeye sahip değildir. Her varlığın gerçek sahibi şüphesiz Allah'tır. İnsan, Allah'ın kendi istifadesine sunduğu nimetlere bir süre nezaret edecek ve vazifesi sona erince de geri dönmek üzere ahiret yurduna göç edecektir.

Dünya hayatında kulluk vazifesini hakkıyla yapmaya çalışan bir insanın, çok aciz ve fakir olduğunu idrak edebilmesi, onun en büyük sermayesi olarak değerlendirilebilir.

Fakirliğini gerçek anlamda anlayabilen bir kimse, varlığın anlamını iyi bildiği için Allah'ın kendisine vermiş olduğu emanete en güzel şekilde nezaret etmeye çalışır ve bu yolda büyük bir gayret sarf eder. Söz konusu özelliğe sahip kimsenin, cennete ve ebedî mutluluğa ulaşacağı ümit edilir.

Ahsen-i takvim suretinde yaratılan insanoğluna, hiçbir varlığa verilmeyen pek çok yetenek verilmiştir. Söz konusu özellikleri ile insanoğlu; ibadet, dua ve tevekkül ile melekleri dahi geçerek yüksek makamlara çıkabilir (Güneş, 2016: 115-117).

¹⁰ Rivayete göre, aynı vakitte değişik yerlerde bulunabilen, beşeriyetten uzak bir hayat süren ve yeme içme hususunda serbest olan Hızır ile Musa Peygamber arkadaş olmuşlardı. Hz. Hızır, Hz. Musa'ya yolculuk esnasında birçok sır gösterecekti. Eski bir evin bir tarafa meyletmiş, yıkılmak üzere bulunan duvarını gördüler. Hz. Hızır, duvarı ellerini gererek düzeltti. Bu duvarın dibinde, o evde oturan yetimlerin babaları tarafından gömülmüş bir define (genc) mevcuttu. Söz konusu duvar yıkılsa hazine meydana çıkacak ve yağma edilecekti. (Onay, 2009: 201).

Sonuç:

Kütahya şehri, Mevlevilik kültürü bakımından önemli yerleşim merkezleri arasında yer alır. Kütahya Mevlevihanesi de Mevlevilik açısından üzerinde durulması gereken önemli bir mekândır.

Kütahya Mevlevihanesi kurucusu Celâleddîn Ergûn Çelebi, Mevlevilik tarihi açısından çok mühim bir şahsiyettir.

Hz. Mevlana'nın eserlerini Farsça yazması sebebiyle Fars dili ve edebiyatının Mevleviler arasında çok ayrı ve saygın bir yere sahip olduğu bilinir.

Genç-nâme adlı şiirde, Arapça ve Farsça tamlamalarla süslü ve sanatlı bir dil kullanıldığı görülür.

Mevlevi şairlerin, Farsçaya çok itibar ederek eserlerinde Farsça kelime ve terkipleri sıklıkla kullandıkları bilinir. Aynı şekilde, Celâleddîn Ergûn Çelebi'nin de şiirlerinde Farsça kelime ve tamlamaları sıklıkla kullandığı görülür.

Genc-nâme metninde geçen toplam beş yüz altmış kelimedenden sadece altmış dokuz adedi Türkçedir. Bunların dışında kalan diğer kelimeler, Arapça ve Farsçadır. Şiirde, Arapça ve Farsça kelimelerin kullanılma oranı yüzde seksen dokuzdur.

Celâleddîn Ergûn Çelebi'ye isnat edilen *Genc-nâme* adlı şiirin ilk beytinde, bütün varlık âleminin, kudret elinden aldığı ilahî bir güç ve ahenk ile daima bir dönüş içinde olduğu, bu dönüşün belli bir nizam ve intizam dairesinde, hiçbir sekteye uğramadan ezelden beri devam ettiği konusu ele alınır.

Genc-nâme adlı manzumede, her eserin müessirini gösterdiği ve birliğe işaret ettiği gerçeğine, varlık âleminde can alıcı örnekler verilir ve bu duruma ısrarla parmak basılır. (Bilindiği gibi kâinata yer alan canlı, cansız, büyük ve küçük her eser, gayet açık bir şekilde vahdete işaret eder).

Genc-nâme 'de, varlığın en küçük birimi olan atomu (esir maddesi), sanki bir Mevlevi dervişi gibi döndüren yüce Yaratıcı'nın, aynı kanun, güç ve irade ile silsile hâlinde, en uzak ve uç noktalara varıncaya kadar bütün varlık âlemindeki her türlü hareketin sahibi ve düzenleyicisi olduğu konusu ele alınır.

Kaynaklar:

ARI, Ahmet, "Sakıp Mustafa Dede'nin Hayatı Eserleri ve Edebi Kişiliği", *Kütahyalı Şairler Sempozyumu (4-5 Haziran 1998) I- Bildiri Kitabı*, Editör: Cevdet Dadaş, Kütahya 2000.

ERDOĞAN, Mustafa, "İstanbul'da Kütahyalı Bir Şeyh Ailesi Seyyid Ebubekir Dede ve Ahfadı", *İstanbul Araştırmaları 7, Güz 1998*, İstanbul Araştırmaları Merkezi, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1998.

-----, "Kütahya'dan İstanbul'a Uzanan Bir İrfan Köprüsü; Seyyid Ebubekir Dede ve Ahfadı", *Ergun Çelebi ve Kütahya Mevleviliği Sempozyumu Bildiri Kitabı* (Editörler: Bilal Kemikli-Asiye Tıgılı), Dumlupınar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi-Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Kütahya 2015.

Ergun Çelebi ve Kütahya Mevleviliği Sempozyumu Bildiri Kitabı (Editörler: Bilal Kemikli-Asiye Tıgılı), Dumlupınar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi-Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Kütahya 2015.

ESRAR DEDE, *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye, İnceleme-Metin*, Hazırlayan: İlhan Genç, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

GÖLPINARLI, Abdülbâki, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevilik*, İstanbul. 1983.

GÜNEŞ, Mustafa, “Mevlevilik Kültürü Açısında Kütahya”, *Türk Kültürü, Edebiyatı ve Sanatında Mevlânâ ve Mevlevilik Ulusal Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Konya 2007.

-----, *Gönül Çağlayanı Hazreti Mevlânâ*, Sahhaflar Kitap Sarayı Yayınları, İstanbul 2008.

-----, “Divan Şiirinin Son Ulu Çınarı Şeyh Galip (1757-1798)’in Yetiştirdiği Çevre ve Mürşitleri”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (Hakemli ve Ulusal)*, S. 3, İstanbul 2011.

-----, *Ergun Çelebi ve Genc-nâme’si*, Academia Yayınevi, Kütahya 2015.

-----, *Celâleddîn Ergûn Çelebi ve Genc-nâme Hazine Kitabı*, Dün Bugün ve Yarın Yayınları, İstanbul 2016.

-----, *Yozgathlı Hüznî Dîvânı (Eski ve Yeni Harflerle)*, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2009.

İPEKTEN, Halûk, *Nef’î Hayatı Eserleri-Sanatı Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Yayıma Hazırlayan: Yaşar Aydemir, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

LEVEND, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1984.

ONAY, Ahmet Talât, *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Hazırlayan: Cemal Kurnaz, İstanbul 2009.

ULUDAĞ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2004.

ÜSTÜNER, Kaplan, *Divan Şiirinde Tasavvuf*, Birleşik Dağıtım Kitabevi Yayınları, Ankara 2007.